

Datum
2023-12-22

Vårt diarienummer
16/2023

Vår handläggare
Flemming Kristensen

Till: Transportstyrelsen, vag@transportstyrelsen.se

Svenska Diabetesförbundets synpunkter på:

Remiss av förslag om ändring i Transportstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (TSFS 2010:125) om medicinska krav för innehav av körkort m.m. (Diarienummer: TSF 2020-99)

Svenska Diabetesförbundet företräder personer med diabetes, i alla åldrar och alla typer av diabetes, samt dessa personers familjer och närstående som också påverkas av sjukdomen. Vi har med vår 80-åriga historia en bred erfarenhet av och kunskap om hur livet med diabetes ser ut. Vi stöttar personer med diabetes samt deras anhöriga genom hela livet i olika situationer och faser. Våra drygt 20 000 medlemmar finns i hela landet, där vi är nära medlemmarna bland annat via över de 90 region- och lokalföreningarna som tillsammans utgör Svenska Diabetesförbundet.

Det beräknas finnas upp mot 600 000 personer med diabetes i Sverige idag, varav cirka 10 procent lever med diabetes typ 1 och runt 85–90 procent med diabetes typ 2. Diabetes är en kronisk sjukdom som personen lever med från insjuknandet och under hela livet. Sjukdomen kräver kontinuerlig uppmärksamhet, kontroll samt löpande bedömning och analys av situationen genom avancerad egenvård. Risken att personer med diabetes över tid drabbas av komplikationer och följsjukdomar är stor. Dagligen dör 5–6 personer i Sverige där diabetes är den underliggande dödsorsaken.¹

Sammanfattning

Svenska Diabetesförbundet har under många år följt de olika regelverken som omger innehav av körkort eftersom dessa på olika sätt har påverkat personer med diabetes i större eller mindre utsträckning. Vi har under senare år sett långa väntade steg i rätt riktning ur vårt perspektiv. Senast med de ändringarna som genomfördes 1 januari 2022, när det gäller Transportstyrelsens föreskrifter om medicinska krav för innehav av körkort.

Vi ser positivt på det aktuella förslaget om ändring i Transportstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (TSFS 2010:125) om medicinska krav för innehav av körkort med mera då förslaget kan komma att skapa positiva förändringar för personer med diabetes. Det är viktigt, eftersom många personer med diabetes upplever att problem med synen kan få förödande konsekvenser, såväl sociala som ekonomiska. Konkret kan personer bli av med jobbet, behöva lägga ner sina verksamheter etcetera. På en helt övergripande nivå vill vi lyfta fram följande i sammanfattningen:

- Det är bra att fler som innehar körkort kommer kunna få synintyg hos optiker.
- Stor risk för att prisen för synintyg går upp reellt, vilket är mycket problematiskt.
- Det är positivt att kraven på synfält justeras så fler kan behålla sitt körkort.

¹ Svenska Diabetesförbundet (2022): *Diabetes*: <https://www.diabetes.se/diabetes/> [Använd: 2023-12-18]

Bilaga 1 – Konsekvensutredning av kraven gällande den grundläggande synundersökningen, den utökade synundersökningen och synundersökningen under pågående innehav

Transportstyrelsen förslag: Att kraven ändras på den grundläggande synundersökningen som alla som ansöker om körkortstillstånd, taxiförarlegitimation eller förnyelse av högre behörigheter ska genomgå. Förslaget innebär att synundersökningen ska innehålla mätning av synskärpan och uppgifter om personens sjukdomshistorik. De som föreslås få utfärda synintyg vid den grundläggande synundersökningen är läkare och optiker.

Att kraven ändras i den utökade synundersökningen som görs vid misstanke om synnedsättning eller ögonsjukdom i samband med ansökan om körkort och vid förnyelse av högre behörigheter. Förslaget innebär att synundersökningen ska innehålla följande: kontroll av synskärpa, kontroll av synfält med perimetri, uppgift om dubbelseende, uppgift om synnedsättning och ögonsjukdom, uppgift om sjukdomshistorik och andra omständigheter som kan påverka synfunktionerna och uppgift om det har framkommit allvarligt nedsatt kontrastkänslighet, allvarligt nedsatt mörkerseende eller allvarligt ökad bländningskänslighet. Läkare med specialistkompetens i ögonsjukdomar ska utfärda det utökade synintyget.

Att de synintyg som myndigheten kan komma att efterfråga under pågående körkortsinnehav får utfärdas av läkare med specialistkompetens i ögonsjukdomar och i de flesta fall även av optiker.

Svenska Diabetesförbundets kommentarer: Svenska Diabetesförbundet finner det mycket positivt, att det för personer med ett pågående körkortsinnehav blir möjligt att få synintyget utfärdat av optiker, vilka ofta har kortare väntetider än ögonsjukvården. Vi hoppas som Transportstyrelsen att detta kan bidra till att förkorta handläggningstider hos myndigheten genom att den får in synintygen i snabbare takt än fallet är idag.

Tyvärr ser vi samtidigt en stor risk, att det nya förslaget kan medföra kraftigt ökade kostnader för personer med diabetes när de behöver inhämta synintyg och genomföra synundersökningar i privat regi utanför högkostnadsskyddet. Även om högkostnadsskyddet ligger utanför myndighetens kontroll, så vill vi uppmärksamma vilka konsekvenser det får för individen.

Förutom den fria prissättningen hos optiker har exempelvis Västra Götalandsregionen slutat utfärda synintyg hos ögonmottagningarna och hänvisar till privata vårdgivare som har fri prissättning. Svenska Diabetesförbundet har kännedom om att enskilda personer har fått betala så mycket som 6 500 kronor för ett synintyg hos läkare med specialistkompetens inom ögonsjukdomar.

Om denna typ av prisnivåer blir normen framöver, så kommer det vara omöjligt för många med diabetes att ha råd med synintygen. I en enkätundersökning från 2023 uppgav 15 procent av medlemmarna att de 2022 hade haft svårt att klara av kostnaderna kopplade till diabetes. I denna grupp svarade fyra av tio att de hade avstått från vårdinsatser såsom exempelvis läkarbesök, inköp av hjälpmedel eller läkemedel och utfärdande av intyg.²

² Svenska Diabetesförbundet (2023): ["Personer med diabetes om kostnader till följd av att leva med en kronisk sjukdom – medlemsundersökning från Svenska Diabetesförbundet"](#) [Använd: 2023-12-18]

Bilaga 2 – Konsekvensutredning av kraven gällande synfält

Transportstyrelsen förslag: Att vid utredning av eventuella nedsättningar av synfältet ska både det centrala och det perifera synfältet kontrolleras med ett Estermanprogram eller likvärdigt program. Förslaget innebär att lägre krav på synfältet kommer att ställas.

Svenska Diabetesförbundets kommentarer: Vi finner det glädjande att denna förändring i föreskrifterna med stor sannolikhet medför, att fler personer med diabetes och synfältsdefekter kommer att klara kraven för att behålla sitt körkort. Som påtalas i konsekvensutredningen så saknas tydliga vetenskapliga gränsvärden kopplat till trafiksäkerheten så som en trafikperimetrialgoritm.

I avsaknad av algoritm anser vi att Transportstyrelsens jämförelse av kraven som ställs i andra europeiska länder som har hög trafiksäkerhet, så som Storbritannien och Norge, är en lämplig indikator på att kraven i Sverige kan sänkas utan att trafiksäkerheten påverkas.

Som anført ovan är det viktigt för många med diabetes, som redan har blivit, eller står inför, att bli av med sitt körkort till följd av synfältsbortfall.³

Vi är positiva till att det är regleringsalternativ 5 som föreslås eftersom det tillåter teknikutveckling och undviker inlåsning till dagens tillgängliga tekniker vid kontroll. Vi har historiskt sett problem när enbart en viss teknik tillåts, exempelvis när kapillära glukostester krävdes för personer med diabetes vid bilkörning och de nya behandlingsteknikerna med kontinuerliga glukossensorer som används i diabetesvården ej godkändes vid bilkörning.

Johanneshov dag som ovan

Björn Ehlin
Förbundsordförande

Flemming Kristensen
Ansvarig utredning och påverkan

³ Svenska Diabetesförbundet (2023): [”Dags att genomföra Statens väg- och transportforskningsinstitut \(VTI\) utredningsförslag om förutsättningar för undantag från de medicinska kraven för individer med synfältsbortfall”](#) [Använd: 2023-12-18]